Η άσκηση ευρωπαϊκής πολιτικής για τη διατήρηση των τοπικιστικών γερμανικών απόψεων και συμφερόντων κατά

Η εμμονή της Γερμανίας στο «δηλητήριο» της

ΟΙ χρηματοοικονομικές κρίσεις που συνοδεύονται από την απειλή μιας επακόλουθης ύφεσης και τον αποπληθωρισμό χρέους λαμβάνουν χώρα με αυξανόμενη ταχύτητα στις Ηνωμένες Πολιτείες από το 1980 έως σήμερα.

Σχεδόν αντανακλαστικά, όταν έρχονται αντιμέτωποι με αυτές τις συνθήκες, οι αμερικανικοί θεσμοί και οι διαμορφωτές πολιτικής που διαχειρίζονται αυτούς τους θεσμούς ανταποκρίνονται με έναν τρόπο ο οποίος ανατρέπει με συνέπεια τη δυναμική ύφεσης-χρέους-αποπληθωρισμού.

Από την άλλη μεριά, όμως, ενώ οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν μπορούν να θεωρηθούν πετυχημένες, συνέβαλαν ωστόσο στον ηθικό κίνδυνο στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές, ο οποίος κορυφώθηκε με την κρίση που ξεκίνησε το 2007. Παρ' όλα αυτά, τα απλά βήματα που έγιναν από τους καθιερωμένους θεσμούς επέτρεψαν στις Ηνωμένες Πολιτείες να εκτροχιάσουν τη δυναμική της ύφεσης, ενώ οι ευρωπαϊκές πολιτικές λιτότητας του «στιλ 1930» αποδείχθηκαν το ίδιο αναποτελεσματικές όπως ήταν σχεδόν πριν από έναν αιώνα.

Η σταθερή άρνηση της Ευρώπης και συγκεκριμένα της Γερμανίας, να εφαρμόσει τη συνιαγή των ΗΠΑ έχει ενδυναμώσει τις οικονομικές κακουχίες στην ήπειρο.

Η κατάσταση είναι ανατριχιαστική και κάθε σοβαρός μελετητής της οικονομικής ιστορίας γνώριζε ότι η κατάσταση θα εξελισσόταν με αυτόν τον τρόπο. Είναι εύκολο να καταλάβουμε γιατί εφαρμόστηκαν άστοχες πολιτικές για την αντιμετώπιση της κρίσης στην ευρωζώνη. Η οικονομική θεωρία βλέπει με στραβό μάτι τον Κέυνς. Οι οικονομικές επιτυχίες, κυρίως στη Γερμανία, προσέφεραν τα λάθος διδάγματα, όπως και η διαρκής αγωνία για τον πληθωρισμό απέσπασαν την προσοχή από τα βαθύτερα προβλήματα. Με το ξέσπασμα της κρίσης, η λάθος συνιαγή για την κρίση ήταν αναμενόμενη.

Αυτό που είναι πολύ πιο δύσκολο να γίνει κατανοητό είναι γιατί συνεχίζεται να προσφέρεται το δηλητήριο της λιτότητας εν μέσω σαφών αποδείξεων ότι ο ασθενής πεθαίνει.

Ωστόσο, η τελευταία καλύτερη ελπίδα για την Ευρώπη φαίνεται να είναι ο πρόεδρος της ΕΚΤ Μάριο Ντράγκι.

Δείχνει ότι μπορεί να μιλάει γερμανικά, αλλά να ενεργεί ως Ευρωπαίος.

Οι μεταπολεμικές πολιτικές σταθεροποίησης στις ΗΠΑ

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΑ, η χρηματοοικονομική κρίση του 2007-09 είχε τεράστιες υφεσιακές διαστάσεις. Οι οικονομικές συζητήσεις στην Ευρώπη δεν εκτίμησαν πόσο ισχυρά καταστροφική ήταν αυτή η κρίση και δεν έθεσαν την αντιμετώπιση της ύφεσης στο επίκεντρο της πολιτικής. Αντιθέτως, αυτό ακριβώς έκαναν οι ΗΠΑ. Αλλά πώς μπόρεσαν οι ΗΠΑ να καταπολεμήσουν τόσο ισχυρές αποσταθεροποιητικές επιδράσεις; Ο Χάιμαν Μίνσκυ παρέχει την καλύτερη περίληψη γιατί η Μεγάλη Ύφεση δεν επαναλήφθηκε στις ΗΠΑ. Ο Μίνσκυ αρεσκόταν να λέει ότι δύο ήταν οι λόγοι για τους οποίους αποφεύγετο μια Μεγάλη Ύφεση όταν ξέσπαζαν χρηματοοικονομικές κρίσεις στην μεταπολεμική περίοδο: ένα μεγάλο κράτος και μια μεγάλη τράπεζα.

Επεσήμανε ότι η κληρονομιά της Μεγάλης Ύφεσης στις ΗΠΑ ήταν η εξής: ανεξάρτητα από ποιο πολιτικό κόμμα βρισκόταν στην εξουσία, τα ουσιαστικά πράγματα στην οικονομία διεκπεραιώνονταν από ένα «μεγάλο κράτος» και μια «μεγάλη τράπεζα»:

Το μεγάλο κράτος και η μεγάλη τράπεζα

■ **Το μεγάλο κράτος:**
- είναι ο εγγυητής της ασφάλισης των καταθέσεων σε όλο το μήκος και πλάτος της οικονομίας
- «γνωρίζει ενστικτωδώς» ότι πρέπει να ανακεφαλαιώνει τις εμπορικές τράπεζες
- στηρίζει τη ζήτηση μέσω των αυτόματων σταθεροποιητών
- ενισχύει τη ζήτηση με μέτρα δημοσιονομικής τόνωσης της οικονομίας.

■ **Για να ενισχυθούν οι προσπάθειες του «μεγάλου κράτους», η μεγάλη τράπεζα:**
- επαναφέρει τις ροές στην αγορά μέσω μαζικής έγχυση ρευστότητας
- καθιστά το δανεισμό του μεγάλου κράτους εύκολη υπόθεση με τη διάχυση ρευστότητας
- αντιμετωπίζει την αποστροφή κινδύνου εκ μέρους των αγορών με επιθετική χαλάρωση. Η πολιτική αυτή οδηγεί σε κατάρρευση της απόδοσης χωρίς κίνδυνο (risk-free), ωθεί το χρήμα έξω από την καμπύλη του κινδύνου και επανεκκινεί την πιστωτική μηχανή της οικονομίας.

Με λίγα λόγια, η ύπαρξη μιας εθνικής οντότητας που είναι ανά πάσα στιγμή έτοιμη να εγγυηθεί τις τραπεζικές καταθέσεις και να αναπληρώσει το τραπεζικό κεφάλαιο ήταν απαραίτητη προκειμένου να εκτροχιαστεί η δυναμική του αποπληθωρισμού. Επίσης, μέσω των αυτόματων σταθεροποιητών και της προληπτικής νομοθεσίας, η φορολογική πολιτική συνέβαλε στη στήριξη της ζήτησης.

Η κεντρική τράπεζα, η οποία δημιουργήθηκε με τις διορατικές ιδέες του Bagehot κατά νου, γνωρίζει ότι ο ουσιαστικός της ρόλος είναι αυτός του δανειστή της έσχατης προσφυγής. Η κεντρική τράπεζα είναι έτοιμη να παράσχει ρευστότητα στις ιδιωτικές αγορές και να κάνει εύκολο τον δανεισμό από τον δημόσιο τομέα. Επιπλέον, κατανοεί ότι η επιθετική δέσμευση στην ποσοτική χαλάρωση είναι το απαραίτητο αντίδοτο για τη βίαιη στροφή προς την αποφυγή του κινδύνου, η οποία είναι ένα από τα χαρακτηριστικά των σοβαρών οικονομικών κρίσεων.

Πολιτική αποπληθωρισμού

Και τι γίνεται όσον αφορά τον πληθωρισμό; Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και αρχές της δεκαετίας του 1980, οι κεντρικές τράπεζες, εν μέσω μιας έντονης πληθωριστικής δυναμικής, άσκησαν μια πολιτική αποπληθωρισμού με διαλλείματα. Ασκούσαν τις ευθύνες τους απέναντι στο έργο της καταπολέμησης του πληθωρισμού, αλλά διέκοπαν αυτές τις προσπάθειες όταν απειλούσαν την ασφάλεια και την ευρωστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ωστόσο, από τα μέσα της δεκαετίας του 1980, οι πληθωριστικές πιέσεις δεν παίζουν σημαντικό ρόλο. Από το 1987, στο προσκήνιο βρίσκεται η αλληλεπίδραση μεταξύ των ταλαντεύσεων του χρηματοπιστωτικού συστήματος και ο κύκλος "boom and bust" της πραγματικής οικονομίας.

Απουσία ζωτικών θεσμών, διχτυού ασφαλείας και αδιαφορία για το ρόλο

Μια «Μεγάλη Ύφεση» στο κατώφλι

ΚΑΤΑ κάποιο σημαντικό τρόπο η κατάρρευση του χρηματοοικονομικού συστήματος του 2007-09 ξεπέρασε την εμπειρία της δεκαετίας του 1930. Ως εκ τούτου, η ενεργοποίηση των στρατηγικών σταθεροποίησης που είχε προτείνει ο Μίνσκυ δεν ήταν ποτέ άλλοτε πιο σημαντική στη μεταπολεμική περίοδο. Σε γενικές γραμμές, αυτό είναι που συνέβη στις ΗΠΑ. Στην Ευρώπη, αντίθετα, αυτές οι αποδεδειγμένα αποτελεσματικές στρατηγικές αγνοήθηκαν. Και σήμερα είμαστε αντιμέτωποι με την καταστροφική κληρονομιά αυτών των αποφάσεων.

Στις ΗΠΑ, παρά τη μεγάλη ρητορική της ελεύθερης αγοράς, χρησιμοποιήθηκε ένα πολύπλευρο δίχτυ ασφαλείας. Ως αποτέλεσμα, οι ΗΠΑ έχουν τώρα ξανά λειτουργικές τράπεζες, μια εκκολαπτόμενη ανάκαμψη στην αγορά ακινήτων, και τρία χρόνια αργή αλλά σταθερή οικονομική ανάπτυξη. Τούτου λεχθέντος, οι ΗΠΑ μόλις ολοκλήρωσαν εθνικές εκλογές όπου ο πτημένος υποψήφιος είχε, ως επίσημη πλατφόρμα, την επιθυμία αντικατάστασης του προέδρου της κεντρικής τράπεζας, σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας του ότι έκανε πάρα πολλά πράγματα για να βελτιώσει την κατάσταση. Και αυτή τη στιγμή υπάρχει κίνδυνος ότι οι ΗΠΑ θα διολισθήσουν σε ύφεση ως συνέπεια μιας αυτόματης επιβολής μέτρων λιτότητας. Όμως, αν και οι ΗΠΑ απειλούν ότι θα φερθούν πλίθια, μέχρι στιγμής, τουλάχιστον, δεν τα έχουν πάει άσχημα.

Των Robert J. Barbera
και
Gerald Holthmam*

Οι δυσλειτουργικότητες

Σε πλήρη αντίθεση, οι 17 χώρες του ευρώ και ο θεματοφύλακας του, η ΕΚΤ, παραμένουν ακόμα παγιδευμένες σε ένα σύστημα δυσλειτουργικών τραπεζών, σε μια κατάσταση όπου επιδεινώνονται οι συνθήκες ύφεσης τόσο για τις χώρες φούσκες όσο και για την ευρωζώνη συνολικά. Αυτή η τραγωδία, εν μέρει, αντανακλά το γεγονός ότι οι θεσμοί ανάμεσα στις χώρες του ευρώ δεν δημιουργήθηκαν με τρόπο ώστε να ανταποκρίνονται εύκολα στους στόχους που ο Μίνσκυ επέμενε ότι θα έπρεπε να ανταποκρίνονται. Η απουσία αυτών των ζωτικών θεσμών δεν είναι φυσικά εξ ολοκλήρου ένα ατύχημα καθώς πολλοί από τους αρχιτέκτονες της Ευρώπης υποστήριξαν και συνεχίζουν να επιμένουν ότι οι εν λόγω θεσμοί και πολιτικές δεν είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την αντιμετώπιση της σημερινής κρίσης στην ευρωζώνη.

Εν ολίγοις, ως συνέπεια των θεσμικών ανεπαρκειών και των εξωφρενικά χονδροκέφαλων προκαταλήψεων που χαρακτηρίζει τους χαράκτες πολιτικής, οι χώρες του ευρώ, συνολικά, πλησιάζουν το σημείο να επαναλάβουν μια Μεγάλη Ύφεση, κάτι που δεν έχει «κατορθώσει» να κάνει καμία ανεπτυγμένη οικονομία από την δεκαετία του 1930.

Το άρθρο εγείρει το ερώτημα, για ποιο λόγο; Πιο συγκεκριμένα, μετά από τρία χρόνια αποτυχίας, και με άπειρα εμπειρικά στοιχεία να αποκαλύπτουν τα λάθη της στρατηγικής που ακολουθεί η ΕΕ, γιατί συνεχίζουν οι χώρες του πυρήνα της ευρωζώνης να διπλασιάζουν και να τριπλασιάζουν τα στοιχήματα τους σε σχέδια που έχουν ήδη αποτύχει; Καθώς εκτοξεύονται στα ύψη τα ποσοστά ανεργίας, οι διαδηλώσεις επεκτείνονται, και οι ρωγμές στις χρηματοπιστωτικές αγορές πολλαπλασιάζονται, ποιο μπορεί να είναι το πιθανό κίνητρο που ωθεί τους χαράκτες πολιτικής στην ευρωζώνη, τότε και τώρα, να επιμένουν σε ακόμη μεγαλύτερη λιτότητα, να επιδεικνύουν διπλάσια αδιαφορία σε οτιδήποτε άλλο σχετικά με το ρόλο της κεντρικής τράπεζας πέραν της σταθερότητας των τιμών, και να υπογραμμίζουν ότι οι εθνικές κυβερνήσεις θα πρέπει να έχουν την ευθύνη για τις τράπεζες; Πως είναι δυνατόν μια οικονομική πολιτική να είναι τόσο αποτυχημένη;

Τι υπαγορεύει την πολιτική

Οι πεποιθήσεις των ανθρώπων για την οικονομική πολιτική εξαρτάται από τρία πράγματα: (α) τα οικονομικά συγγράμματα που έχουν διαβάσει και που διδάχθηκαν ως φοιτητές, (β) τη δική τους εμπειρία, και (γ) τα κεκτημένα συμφέροντα.

Με ποιο τρόπο μπορεί να έχουν συμβάλει αυτά τα πράγματα στη σημερινή αποτυχία της οικονομικής πολιτικής που εφαρμόζεται στην ευρωζώνη; Γνωρίζουμε ότι οι κεϋνσιανές ιδέες έγιναν ντεμοντέ μετά το ξέσπασμα του πληθωρισμού την δεκαετία του 1970 και την ανάπτυξη της νέας κλασικής σχολής της μακροοικονομικής ανάλυσης. Ο Μίνσκυ δεν ήταν ποτέ της μόδας ανάμεσα στους ακαδημαϊκούς οικονομολόγους ούτως ή άλλως. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα κύρια δημοσιεύματά του χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1970, ήταν εκπληκτικά προφητικός για την εξέλιξη των οικονομικών καταστάσεων που οδήγησαν στην χρηματοοικονομική κατάρρευση του 2007-08. Οι αναλύσεις του τον έκαναν ιδιαίτερα αξιόπιστο ανάμεσα στους χρηματοπιστωτικούς φορείς της αγοράς, αλλά όχι και στον ακαδημαϊκό και πολιτικό κόσμο όπου το έργο του εξακολουθεί να μην προσελκύει την προσοχή που θα έπρεπε να έχει.

Οι ορθολογικές προσδοκίες του '70

Η κυρίαρχη θεωρία στα τέλη της δεκαετίας του 1970, όταν οι σημερινοί πολιτικοί ήταν νέοι και ευάλωτοι σε νέες τάσεις σκέψης, είχε να κάνει με τις ορθολογικές προσδοκίες. Οι αναλύσεις οικονομολόγων όπως ο Lucas, ο Kydland και ο Prescott υποβάθμιζαν το ρόλο της κρίσης και της ευκέρειας στη μακροοικονομική διαχείριση και στη διαμόρφωση πολιτικών από τις κεντρικές τράπεζες. Ωστόσο, ο πραγματικός κόσμος είναι πολύ πιο ασταθής από την εικόνα που παρουσιάζει το μοντέλο της γενικής ισορροπίας. Το καπιταλιστικό σύστημα έχει παθολογίες που τα μοντέλα της νέας κλασικής οικονομικής θεωρίας δεν λαμβάνουν καν υπόψη. Ανά διαστήματα, το σύστημα εκτροχιάζεται και μπορεί να καταρρεύσει με θεαματικό τρόπο. Και δεν μπορούμε πάντα να κατηγορούμε την κυβέρνηση. Ποιο ακριβώς ήταν το έγκλημα που διέπραξαν οι κυβερνήσεις της Ισπανίας και της Ιρλανδίας την περίοδο πριν από το 2008; Η νομισματική πολιτική; Την είχαν παραχωρήσει στην ΕΚΤ, η οποία στη συνέχεια λειτουργούσε με βάση τις αρχές της Bundesbank. Η δημοσιονομική πολιτική; Έτρεχαν πλεονάσματα στον προϋπολογισμό.

Οποιαδήποτε ορθολογική εκτίμηση της χρηματοοικονομικής κατάρρευσης του 2007-09 θα πρέπει να αναγνωρίσει ότι η

* Ο Robert J. Barbera, διακεκριμένος οικονομολόγος της Γουόλ Στριτ, είναι καθηγητής στο Κέντρο Χρηματοοικονομικών και Οικονομικών του Πανεπιστημίου Johns Hopkins. Ο Gerald Holtham είναι Manager Partner στην Cadwyn Capital LLP και επισκέπτης καθηγητής χρηματοοικονομικών στη Σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Cardiff. Το παρόν άρθρο αποτελεί σύνοψη μιας επιστημονικής εργασίας υπό εξέλιξη που δημοσιεύθηκε πρόσφατα από το Levy Economics Institute.

τα τελευταία χρόνια έχει οδηγήσει την Ευρώπη σε ύφεση και απειλεί το ίδιο το κοινό νόμισμα

λιτότητας οδηγεί στο θάνατο τη ζώνη του ευρώ

της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

της Ευρώπης από λάθη στρατηγικής

ιδιωτική κερδοσκοπία προκάλεσε εντυπωσιακή αστάθεια στη λειτουργία του συστήματος με τον τρόπο που είχε προβλέψει και αναλύσει ο Μίνσκυ 40 χρόνια πριν. Σε μια τέτοια κρίση, η τακτική "business as usual" πρέπει να εγκαταλειφθεί. Αλλά πολλοί χαράκτες πολιτικής ήταν, όπως έλεγε ο Κέυνς, «όμηροι πεθαμένων οικονομολόγων».

Η γερμανική εμπειρία

Δεύτερον, η εμπειρία της Γερμανίας τους οδήγησε επίσης σε λάθος δρόμο. Για πάνω από μισό αιώνα μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η Γερμανία διαχειριζόταν την οικονομία της σαν να ήταν μια μικρή ανοικτή οικονομία. Δεν ανησυχούσε για την εγχώρια ζήτηση, προτιμώντας αντί αυτού να επικεντρώνεται στη διατήρηση των προσοδοκιών για τον πληθωρισμό και στη διευθέτηση του μισθολογικού κόστους σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με την αύξηση της παραγωγικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό, ανακτούσε διεθνή ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη μέσω του εμπορίου. Αυτή ήταν μια πολύ επιτυχημένη στρατηγική και σίγουρα καλύτερη από τις "stop-go" πολιτικές του Ηνωμένου Βασιλείου, που προσπαθούσε να χειραγωγήσει τη συνολική ζήτηση. Γενιές Γερμανών πολιτικών γαλουχήθηκαν με την πεποίθηση ότι ο τρόπος της Γερμανίας ήταν ο πιο ενάρετος και πως η μακροχρόνια επιτυχία τους ήταν η ανταμοιβή για την αρετή της οικονομικής πολιτικής που εφάρμοζαν.

Απασχόληση και παγκοσμιοποίηση

Έλος, η διαμορφωτική εμπειρία των περισσότερων πολιτικών του σήμερα ήταν ότι ο πληθωρισμός αποτελούσε μοναδικό κίνδυνο, που οφειλόταν στην τάση της κυβερνητικής πολιτικής να κλείνει υπέρ της διατήρησης της πλήρους απασχόλησης.

> ***Το οικονομικό δόγμα και η εμπειρία των χωρών της ευρωζώνης τις οδηγούν στο να διαχειριστούν την κρίση ως πρόβλημα μιας μικρής οικονομίας που αντιμετωπίζει πληθωρισμό εξαιτίας της έλλειψης δημοσιονομικής πειθαρχίας***

Όταν μια δραστική επιδείνωση στους όρους εμπορίου μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση του 1973 μετατράπηκε σε ανεξέλεγκτο πληθωρισμό, μόνο μια απότομη αύξηση της ανεργίας θα μπορούσε να οδηγήσει στην αποκατάσταση αυτού του συστήματος. Αλλά το σύστημα αυτό παραχώρησε τη θέση του σε ένα νέο σύστημα, που χαρακτηρίζεται από την χρηματοοικονομική απελευθέρωση και την παγκοσμιοποίηση και αυτοί οι παράγοντες άλλαξαν κυριολεκτικά τον κόσμο. Πριν από το 1980, όλες οι μεταπολεμικές υφέσεις προκλήθηκαν από περιοδικές τάσεις των κυβερνητικών πολιτικών να περιορίσουν την εξάπλωση του φαινομένου του πληθωρισμού, εξ ου και η έμφαση σε στόχους πληθωρισμού και σε αξιόπιστες κεντρικές τράπεζες.

Αλλά από το 1985 και μετά, καμία σημαντική οικονομική ύφεση δεν προκλήθηκε με αυτόν τον τρόπο.

Χρηματοοικονομική αστάθεια

Όλες οι υφέσεις έχουν προκύψει από την χρηματοοικονομική αστάθεια: η κρίση των savings and loans στις ΗΠΑ το 1990, η κρίση στην Ιαπωνία, η κρίση χρέους στη Ρωσία, η κρίση στην Ασία προς το τέλος της δεκαετίας του 1990, το σπάσιμο της φούσκας της οικονομίας dot.com το 2000, και η κατάρρευση της κτηματομεσιτικής αγοράς το 2007-08.

Τώρα έχουμε χαράκτες πολιτικής που είναι αντιμέτωποι με μια μεγάλη ημίκλειστη οικονομία, την ευρωζώνη, όπως αναπόφευκτα θα την μετατρέψει η κατάρρευση των ανεξέλεγκτων χρηματοοικονομικών αγορών, αλλά το οικονομικό τους δόγμα και η εμπειρία τους οδηγούν στο να την διαχειριστούν ως πρόβλημα μιας μικρής οικονομίας που αντιμετωπίζει πληθωρισμό εξαιτίας της έλλειψης δημοσιονομικής πειθαρχίας.

Δεν αποτελεί έκπληξη, λοιπόν, γιατί η ευρωζώνη βρίσκεται στην κατάσταση που είναι σήμερα.

Οι Γερμανοί δεν σκέπτονται συλλογικά

Τα συμφέροντα πίσω από τις αποτυχημένες πολιτικές

ΜΠΟΡΕΙ να αναρωτηθεί κάποιος πώς έγινε και οι ΗΠΑ, ο τόπος γέννησης των ακατάλληλων οικονομικών θεωριών που υιοθετήθηκαν στην Ευρώπη, κατάφεραν να αποφύγουν την επιρροή τους. Η Μεγάλη Ύφεση του 1930 επηρέασε πολύ περισσότερο τη σκέψη των Αμερικανών από αυτή των Ευρωπαίων. Πολλοί από τους θεσμούς του τραπεζικού συστήματος των ΗΠΑ, όπως η ομοσπονδιακή ασφάλιση των καταθέσεων, διαμορφώθηκαν εκείνη την εποχή. Ο νόμος Glass-Steagall του 1932 ακυρώθηκε μετά από εξήντα επτά χρόνια, το 1999, και η κίνηση αυτή θεωρείται ήδη αποτυχημένη. Στην Ευρώπη, η Μεγάλη Ύφεση οδήγησε σε έναν παγκόσμιο πόλεμο, που διεξήχθη κυρίως σε ευρωπαϊκό έδαφος. Το τραύμα του πολέμου επισκίασε το τραύμα της ύφεσης στη μνήμη του κόσμου και παρέσυρε στο διάβα του καθεστώτα και θεσμούς της προπολεμικής εποχής. Στην Ευρώπη υπάρχει λιγότερη συνέχεια θεσμών από ό,τι στις ΗΠΑ. Ο Ομοσπονδιακός Αποθεματικός Νόμος ψηφίστηκε το 1913. Η Bundesbank εμφανίζεται το 1948. Και η Britney Spears βρίσκεται στην επικαιρότητα όσο και η ΕΚΤ. Όλα αυτά εξηγούν τις αρχικές επιθυμίες των χωρών του πυρήνα της ευρωζώνης να δουν τα πράγματα από τη δική τους ιστορική και θεωρητική σκοπιά. Αλλά πώς μπορούμε να εξηγήσουμε την επίμονη άρνηση να δουν ότι οι πολιτικές που εφαρμόζουν τα τελευταία τρία χρόνια έχουν αποτύχει; Δυστυχώς, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε στους εαυτούς μας ότι η άρνηση της πραγματικότητας όταν αυτή πονάει είναι διαχρονικό ανθρώπινο γνώρισμα. Αλλά υπάρχουν κεκτημένα συμφέροντα για τις πολιτικές που εφαρμόζονται. Η Γερμανία πιστεύει με πάθος ότι πρέπει να διατηρήσει την ανταγωνιστικότητά της, την δημοσιονομική πειθαρχία και τη στάση της όσον αφορά τον πληθωρισμό. Γύρω από αυτά τα θέματα, λοιπόν, οι Γερμανοί δεν έχουν καμία όρεξη να σκεφτούν συλλογικά. Ως εκ τούτου, οι Γερμανοί απορρίπτουν, δίχως ανάλυση, τους ισχυρισμούς ότι η Γερμανία θα πρέπει να ακολουθήσει διαφορετικό δρόμο δηλαδή, να αποδεχθεί τις διασώσεις των τραπεζών και την ασφάλιση των καταθέσεων σε ευρωζωνικό επίπεδο, να εμπλακεί με πολιτικές για την τόνωση της οικονομίας, και να αυξήσει τους εγχώριους μισθούς. Οι Γερμανοί θεωρούν απαράδεκτες όλες αυτές τις προτεινόμενες αλλαγές και ισχυρίζονται με τη σειρά τους ότι αυτές οι πολιτικές είναι λάθος για την Ευρώπη. Ναι, μπορεί να είναι λάθος για τη Γερμανία, αλλά αποτελούν τη μόνη ελπίδα για την Ευρώπη.

> ***Μόνη ελπίδα για την Ευρώπη οι πολιτικές τόνωσης της οικονομίας και οι αυξήσεις των μισθών, οι διασώσεις των τραπεζών και η ασφάλιση των καταθέσεων***

Οι ελπίδες του ευρώ στον Μάριο Ντράγκι

Η ΑΣΚΗΣΗ ευρωπαϊκής πολιτικής για τη διατήρηση των γερμανικών απόψεων και συμφερόντων κατά τα τελευταία αρκετά χρόνια έχει οδηγήσει τη Ευρώπη σε ύφεση και απειλεί το ίδιο το ευρώ. Η καλύτερη ελπίδα που διαθέτει η Ευρώπη αυτή τη στιγμή είναι ο πρόεδρος της ΕΚΤ, ο Μάριο Ντράγκι. Ο προκάτοχός του, ο Ζαν-Κλοντ Τριζέ, είχε ασπαστεί πλήρως το γερμανικό σενάριο, συνεισφέροντας στην κατολίσθηση της Ευρώπης. Ο Μάριο Ντράγκι, ωστόσο, έχει ήδη εφαρμόσει δύο φορές μια πολιτική που βασίζει ενάντια στις εντολές της Bundesbank. Η προθυμία του και η ικανότητά του να ασκεί νομισματική πολιτική με ένα μάτι προς την Ευρώπη και να μπορεί να εκτιμά κατάλληλα τις συνθήκες που επικρατούν τον καθιστούν την καλύτερη ελπίδα της Ευρώπης. Οι πράξεις μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης επέτρεψαν στις τράπεζες να λάβουν μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση. Οι ωμές νομισματικές συναλλαγές, εάν εφαρμοστούν δυναμικά, μπορούν να μειώσουν σε σημαντικά επίπεδα τα επιτόκια δανεισμού για τις χώρες της περιφέρειας. Και οι δύο αυτές πολιτικές ήταν σε πλήρη αντίθεση με τις πολιτικές της Bundesbank. Και οι δύο αυτές πολιτικές θα είχαν την πλήρη στήριξη του Μίνσκυ.

Ωστόσο, αργά ή γρήγορα, ο Ντράγκι θα χρειαστεί και άλλους πολιτικούς να πιστέψουν στις πολιτικές που ακολουθεί. Ένα ενοποιημένο τραπεζικό σύστημα με κοινή ασφάλιση των καταθέσεων είναι απαραίτητο προϋπόθεση για τη σταθεροποίηση της ευρωζώνης.

Αυτό και όχι συνταγματικά διατάγματα για ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς θα έπρεπε να ήταν η κύρια προτεραιότητα των Ευρωπαίων πολιτικών.

Εάν απαιτείται μια συντονισμένη δημοσιονομική πολιτική, αυτή θα πρέπει να έχει τη μορφή μιας επιθετικής επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής σε χώρες όπως η Γερμανία και η Ολλανδία, οι οποίες «τρέχουν» πλεονάσματα που θα ισορροπούνται από μακροπρόθεσμα προγράμματα σταδιακής δημοσιονομικής εξυγίανσης αλλού. Είναι ένα δύσκολο έργο με βάση τις υπάρχουσες συνθήκες. Αλλά του ευχόμαστε το καλύτερο.

> ***Απαιτείται επιθετική, επεκτατική δημοσιονομική πολιτική σε χώρες με πλεονάσματα εξισορροπημένη από προγράμματα σταδιακής εξυγίανσης αλλού***